

Sn. Rıdvan Duran,
Basın İlan Kurumu, Genel Müdürlüğü
Merkez Efendi Mah. Mevlana Cad. No: 140/A
Toya Plaza Kat: 5 Zeytinburnu / İSTANBUL

4 Haziran 2020

Sayın Rıdvan Duran,

24 Mart'ta bizlere göndermiş olduğunuz mektubunuza cevaben aşağıda imzası bulunan 20 uluslararası ve yerel basın özgürlüğü grubu adına sizlere ve Basın İlan Kurumu'na (BİK) bu mektubu yazıyoruz.

Öncelikle, bu mektuba taraf olan basın özgürlüğü grupları olarak bizlerle açık bir diyalogu sürdürdüğünüz için size bir kez daha teşekkür etmek isteriz. Bir kez daha belirtmek isteriz ki, BİK'in Türkiye medyasına ilan vererek sağladığı maddi desteği önemsiyor ve BİK'in basılı medyada çeşitliliğin oluşmasındaki rolünü takdir ediyoruz.

Ancak, sizlerle 6 Şubat'ta yaptığımız görüşmemizde ve sonrasında süren yazılı iletişimimizde belirttiğimiz BİK'in reklam ve ilan gelirlerinin dağılımındaki kriterler ve gazetelere verilen ilan durdurma cezaları gibi bazı konulara dikkatinizi çekmek istiyoruz.

Öncelikle, mektubunuzda daha önce hiç bir basın kuruluşu veya meslek örgütünün BİK'in yıllık gelir dağılımı hakkındaki raporlarını talep etmediğini çünkü ilan alan tüm gazetelerin bu bilgilere her daim erişimi olduğunu belirtmişsiniz.

Bizlere göre, Türkiye'de 1054 gazeteye kamu ilan gelirlerini dağıtımından sorumlu bir kurum olarak, şeffaflık ilkesi uyarınca bu bilgileri halkın erişimine açmak BİK'in yükümlülüğündedir. Reklam ve ilan gelirlerinin dağılımı hakkındaki raporlara erişim, BİK'in basılı yayınlara eşit ve adil bir dağıtım yaptığını kanıtlamak açısından önemli bir etkidir.

Basında tüm seslerin desteklenmesi ve duyulmasının garanti altına alınması için daha önce BİK'e medyaya desteğini sürdürürken çoğulculuk ve çeşitliliği koruması için çağrıda bulunmuştuk. Evrensel gazetesine uygulanan ilan ambargosunun kaldırılması çağrımız tek bir gazete üzerine değil aksine çoğulculuk ve çeşitliliğin korunması için Türkiye basınında yer alan tüm gazeteleri kapsayan bir çağrı niteliğindedir. Sembolik bir örnek olan Evrensel gazetesi için çağrımız, yargı tacizleri ve diğer devlet kurumlarının aracılığıyla sürekli hedef alınan eleştirel basını bir bütün olarak temsil etmektedir.

Evrensel gazetesi, toplu alım konusundaki iddialara pek çok kez yanıt vermiş ve yönetmeliğe bağlı teknik eksikliklerin giderildiğini belirterek edindiğimiz bilgiye göre en son BİK'ten denetim talep etmiştir. COVID-19 pandemisinden kaynaklı haklı gerekçelerle ertelenen denetimin sağlık koşulları el verdiğinde BİK tarafından adil bir şekilde gerçekleştirileceğini umuyoruz.

Aynı zamanda bu gibi yönetmeliğin ihlali nedeniyle gerçekleştirilen resmi denetimlerin şikayet üzerine veya re'sen yapıldığını anlıyoruz. BİK'in geçtiğimiz yıl hangi gazetelere kaç kez denetim yaptığı bilgisinin paylaşılmasının da önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bir diğer endişemiz ise "basın ahlak esasları ihlali" altında verilen cezalar. BİK'in bu başlık altındaki yaptırımlarının son dönemde giderek artan bir şekilde 10-15 günü aşan uzun cezalar olarak verildiğine dair bir izlenim edinilmiştir. Tüm ulusal ve yerel gazetelerin basın ahlak esaslarına ve gerçeklere dayalı habercilikle bağlı olduğunu kabul etmekle beraber, BİK'in tüm ilan kesme cezalarının, kriterlerinin ve bu cezalara mahal veren detaylı kararların açıklanması büyük önem teşkil etmektedir. Bu bilgilerin halkla paylaşılması BİK'in çalışmalarına olan güveni artıracaktır.

Uluslararası basın özgürlüğü kuruluşları, halka açık raporlamanın eksikliği nedeniyle BİK'in uyguladığı ilan ve reklam kesme cezalarından mevcut halde yalnızca medyada yayımlanan haberler aracılığıyla haberdar olmuştur. Örnek vermek gerekirse, sizin mektubunuzdan bu yana, Sözcü gazetesi, 30 Nisan 2020'de Sözcü ve Korkusuz gazetelerinin yaptıkları haberler nedeniyle uygulanan ilan kesme cezaları yüzünden ciddi baskı altında olduğunu [haberleştirdi](#). Haberde, geçtiğimiz sekiz ay içerisinde çeşitli haberlere re'sen soruşturma açıldığını ve sonuç olarak Sözcü gazetesine 22, Korkusuz gazetesine 19 günlük ilan kesme cezalarının verildiği belirtildi. Habere göre, bu cezaların Sözcü medya grubuna toplam 2 milyon Türk Lirası zarara mal olacak.

Yerel haber [kaynaklarına](#) göre, Sakarya'da ismi verilmemiş yerel bir gazeteye, 23 Mart 2020'de basın ahlak esaslarını ihlalden 8 gün ilan kesme cezası verildi. Cezanın yerel gazete için 8.000 TL kayba mal olacağı aktarıldı.

Son olarak, 22 Nisan 2020'de Evrensel gazetesine 24 Şubat'ta yayımlanan ve Türkiye'nin Libya ve Suriye'deki dış politikası ve askeri operasyonlarını eleştiren bir köşe yazısının Türkiye'yi terör gruplarıyla ilişkilendirdiği iddiasıyla 5 günlük ilan kesme cezası [verildi](#). BİK kararında yazıdaki bir paragraf alıntılanarak, makalenin bazı yasadışı örgütlerin dini değerleri siyasi amaçlar için kullanması ile Türkiye'nin "şehitlik" kavramı üzerindeki söyleminde benzerlikler olduğunu iddia ettiği için "eleştiri sınırlarını aştığı" nedeniyle cezalandırıldığı belirtildi.

BİK'in internet sitesinde bulunan bilgiye göre, 10 Ocak – 1 Haziran 2020 arasında gerçekleşen 11 Genel Kurul toplantısında "basın ahlak esaslarını ihlalden" toplam 39 ulusal ve yerel gazeteye 316 günlük ceza verildi. Gazetelerin isimleri veya bu cezaların neye dayandırıldığı üzerine bilgiler her ne kadar paylaşılmasa da, yukarıda verilen örneklerden yola çıkarak bu cezaların gazetelerin büyük gelir kayıpları yaşamalarına sebep olacağını ve belki de basılı yayınlarının kapanmaya zorlanacağını öngörmek mümkün.

Buna en son örneklerden biri ise, Cumhuriyet gazetesine 13 Mayıs'taki 10. Genel Kurul toplantısında İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un kiralık arazisinde izinsiz inşaat yapıldığını haberleştirdiği için 35 günlük ilan kesme cezasının uygulanması olmuştur. Cumhuriyet'e göre bu ceza gazeteye 500.000 TL zarara uğratacak. Haberi yapan Cumhuriyet muhabirlerine ise soruşturma açılmış durumda. Altun, kendisine veya Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik

hemen her bir haber ve eleştiri ardından gazeteci ve medya kurumlarına açtığı cezai davalarla biliniyor. Kaçak yapı haberini yayımlayan 273 online haber sitesine yönelik mahkeme kararıyla verilen erişim yasağı ise gerçeklere dayalı eleştirel haberciliğe olan tolerans noksanlığını gösteriyor.

Mayıs ayından bir diğer örnek; BirGün gazetesinin 2019 Eylül'ünde Kızılay hakkında yayımlanan iki haberine verilen [7 günlük ilan kesme cezası](#) oldu. BirGün'ün haberine göre, haberlerde geçen Kızılay kurumundaki yolsuzluk iddialarını yalanlamayan BİK, haberin “yanlış izlenim yarattığı” ve gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu gerekçesiyle ceza verdi.

2020 yılının Ocak-Mayıs aylarında 39 gazeteye kesilen cezalara karşılık olarak, BİK, 2019'un ilk dokuz ayında “basın ahlak esaslarının ihlali” nedeniyle toplam altı gazeteye yalnızca 9 günlük ceza vermiştir. Bu rakamlar, gazetelere uygulanan ilan kesme cezalarının net bir şekilde arttığını gösteriyor ancak bu artışın ardındaki sebep tam olarak gerekçelendirilmiyor.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, BİK'in hangi gazetelere ceza verildiğini açıklamaması sebebiyle kamunun veya basın özgürlüğü gruplarının bu cezaların adil olup olmadığı veya uygulanan kriterler hakkında genel bir görüş elde etmesi mümkün değildir. Bu nedenle, tam şeffaflık kurumunuzun da faydasına olacaktır.

Ek olarak, yapılan ilk 11 Genel Kurul toplantısında tümü re'sen alınan kararlar neticesinde toplam 22 gazeteden savunma istenmiş, 14 şikayet dosyası hakkında ise bir işlem yapmaya lüzum görülmemiş veya bunlar reddedilmiştir. BİK'in hangi sebeplerle hangi gazetelerden savunma isteyip, hangi şikayetleri reddettiği hakkında bilgiye erişimin sağlanması, BİK'in 1054 gazeteye finansal destek verirken yayın politikalarını dikkate almadığını görmekte faydalı olacaktır.

Savunma istenen gazetelerden birine örnek olarak, yine Evrensel gazetesinin [haberine göre](#), 16 Nisan'da CHP milletvekili Özgür Özel'in Altun'un kiralık arazisi hakkında yorumlarının gazetede yayımlanması ardından Evrensel'den savunma istenmiştir. Evrensel'in haberine göre, Özel'in hangi sözlerinin cezai işlem gerektirdiği BİK'in karar metninde belirtilmezken, BİK gazeteye 'suçsuzluk' ilkesini ihlâl ettiği, eleştiri sınırlarını aşan ve ahlaka aykırı yayın yaptığı iddiasıyla ceza verdi.

Mektubunuzda belirtildiği üzere, BİK'in 3,411 medya çalışanına, 150 azınlık gazetesine ve aynı zamanda pek çok gazeteci derneğine sağladığı maddi desteği takdirle karşılıyoruz. Ancak, 2019 yılının 467.041.082 TL'lik bütçesinin nasıl dağıtıldığı söz konusu olduğunda en üst düzeyde şeffaflık büyük önem teşkil etmektedir. Bir kez daha altını çizmek gerekirse, şeffaflık, BİK'in değerli çalışmalarına kamu güvenini sağlamak için son derece gereklidir.

Son olarak, mektubunuzda da yer verilen BİK ve genel kurulun bağımsızlığı konusuna değinmek istiyoruz. Bildiğiniz üzere, BİK, 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile İletişim Başkanlığı'na [bağlandı](#).

Sizin de belirttiğiniz gibi, BİK Genel Kurulu, “Basın Grubu”, “Hükümet Grubu” ve “Bağımsız Grup” olmak üzere 12'şer üyeden oluşan üç gruptan oluşuyor. Genel Kurul üyelerinin

çoğunluğunun Cumhurbaşkanlığı tarafından atamayla veya makamın etkisiyle belirlendiği gerçeği bizleri BİK Genel Kurulu'nun bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda endişelendiriyor.

Örneğin, Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın kardeşi Serhat Albayrak AKP yönetimini eleştiren kişileri açıkça hedef gösteren Sabah gazetesinin sahibi unvanıyla "Basın Grubunda" yer almaktadır. Almanya Federal Parlamentosu üyesi Ulla Jelpke'nin meclis [soru önergesinde](#) belirtildiğine göre Serhat Albayrak aynı zamanda SETA Vakfı'nı finansa etmektedir. SETA Vakfı, geçtiğimiz yıl "Uluslararası medya kuruluşlarının Türkiye uzantıları" başlıklı bir rapor yayımlayarak, Deutsche Welle, BBC, Euronews, Voice of America gibi uluslararası saygın medya kuruluşlarının muhabirlerini tek tek [hedef göstermiştir](#).

Yine, "Hükümet Grubu" üyesi İsmail Çağlar, bahsi geçen SETA raporunu hazırlayan üç kişiden biridir. Ve son olarak, pek çok bağımsız ve eleştirel haber kanalına muhalefet parti üyelerini konuk olarak aldıkları için yayın yasağı ve para cezası [keserken](#), yayında açıkça şiddet ve kutuplaşmaya tahrik içeren sözlerin kullanıldığı tv programlarını ancak sivil toplumdan büyük tepki üzerine değerlendirmeye alan RTÜK başkanı Ebubekir Şahin Cumhurbaşkanlığı tarafından atanan "Hükümet Grubunun" üyesi olarak Genel Kurul'da yer almaktadır. (NOT: bu argümanınıza RTÜK Başkanı'nın bu kurulda yasa ya da yönetmelik gereği yer aldığı hususu ile kolayca karşı çıkılabilir)

Üzülerek belirtmek isteriz ki, bu gibi kurumunuzun tarafsızlık imajını zedeleyecek örnekler çoğaltılabilir. Ancak, aşağıda imzası bulunan kurumlar olarak, bu durumun BİK'in kamu kaynaklarını ilan yoluyla nasıl dağıttığını ve verdiği tüm ilan kesme cezalarını halkla paylaştığı takdirde aşılabileceğine inanıyoruz.

Saygılarımızı sunarız,

İmzalayanlar:

Articolo 21

Cartoonists Rights Network International (CRNI)

Committee to Protect Journalists (CPJ)

Danish PEN

European Centre for Press and Media Freedom (ECPMF)

European Federation of Journalists (EFJ)

German PEN

Index on Censorship

International Press Institute (IPI)

Norwegian PEN

Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa

PEN America

PEN Canada

PEN International

PEN Turkey

Reporters Without Borders (RSF)

South East Europe Media Organisation (SEEMO)

Swedish PEN
WAN-IFRA